

și comprehensibil de autori, enciclopedia constituindu-se astfel într-un instrument de lucru util pentru specialiști și nu numai.

STEFAN KAROL KOZLOWSKI, *Nemrik. An Aceramic Village In Northern Iraq*, Swiatowit Supplement Series P: Prehistory and Middle Ages, vol. VIII, Institute of Archaeology, Warsaw University, Warsaw, 2002, 117 pag., 29 fig., 174 pl., 11 tab.

Irina NICOLAE*

Lucrarea de față este un bilanț al cercetărilor efectuate timp de patru campanii în perioada 1985–1989 în *tell*-ul de la Nemrik, situat în nordul Irakului, de către o echipă compusă din cercetători de la Institutul Polonez de Arheologie și de la Muzeul Național de Arheologie din Varșovia.

Monografia este structurată în 11 capitole: 1. Introducere (p. 15–18), 2. Situl (p. 19–26), 3. Locuințele (p. 27–35), 4. Mormintele (p. 37–40), 5. Evoluția așezării (p. 41–48), 6. Industria silixului (p. 49–66), 7. Industria litică (p. 69–77), 8. Plastica (p. 77–81), 9. *Small finds* (p. 81–87), 10. Mediul (p. 89–94), 11. Concluzii (p. 94–100) la care se adaugă un "Cuvânt înainte" semnat de Olivier Aurenche, o prefață și un masiv corp de anexe compus din 174 planșe și 11 tabele.

Descoperirea absolut întâmplătoare a *tell*-ului (merită amintită povestea sumar — datorită unei defecțiuni a mașinii echipei, arheologii au fost nevoiți să parcurgă câțiva kilometri pe jos, ocazie cu care a fost identificat și *tell*-ul) a fost urmată de efectuarea unor săpături intensive ce aveau să releve importanța sitului de la Nemrik pentru neoliticul Orientului Mijlociu. Din păcate, condițiile politice din Irak dar și din Polonia au determinat o anumită "grabă" a echipei de arheologi ceea ce a făcut ca uneori "cantitatea să primeze asupra calității", după cum cu sinceritate precizează autorul în introducere.

Așezarea investigată de arheologii polonezi are o istorie de aproximativ 2700 de ani, materializată în teren prin șapte faze de locuire de aproximativ 100–200 de ani fiecare, întrerupte de tot atâtea abandonări ale așezării. În toate cele șapte faze așezarea a acoperit o suprafață de 1–1.5 ha și a avut cel puțin 4–6 locuințe spațioase între care, începând din faza a patra, este amenajat un pavaj de piatră, situație întâlnită și la M'lefaat și Qermez Dere.

Comunitatea, de numai 48–50 de oameni, își baza existența pe exploatarea resurselor naturale. Din faza III b este atestată domesticirea animalelor — oi, capre — cărora în faza IV li se adaugă bovinele și porcul, dar ele au jucat un rol marginal în dieta celor de la Nemrik. Lipsesc cu desăvârșire dovezile care să ateste cultivarea cerealelor.

Din capitoul destinat prezentării mormintelor aflăm că în fazele II și III a–b exista obiceiul inhumării decedaților sub sau între locuințe, începând cu faza a patra fiind amenajat un cimitir în afara zonei locuite.

În urma săpăturilor întreprinse în regiune de echipe britanice și germane s-a dovedit că Nemrik-ul avea în jur o rețea de sate – satelit, constituindu-se într-un centru al unui teritoriu destul de mare. Așezarea a fost abandonată la mijlocul mileniului IX BP probabil în urma unor secete prelungite. Așezări umane au continuat însă să existe în zona de stepă adiacentă, precum *Tell-eth-Talath*, Ginnig, Mazgalia, fiind atestate până la 7500 BP, dată la care se înregistrează apariția culturii Hassuna.

Caracterul reprezentativ al sitului este conferit și de abundența materialului arheologic mobil (peste 72000 de piese de lut, silix, piatră, os, scoici), prezentat detaliat în capitolele șase, șapte, opt și nouă. În opinia cercetătorilor polonezi există elemente care pot duce la definirea culturii Nemrik plasată din punct de vedere geografic între râurile Khabur, Tigru și Tartar, atingând parțial și câmpia turcă Diyarbakir. Între elementele caracteristice ale acestei culturi sunt amintite: plastica de piatră, acele de os cu perforații rotunde, discurile mici și rotunde de lut (considerate obiecte de prestigiu), plăcuțele de os ornamentate cu incizii, precum și pavarea spațiului dintre locuințe cu piatră și practica inhumării între locuințe în fazele timpurii.

* cIMeC București, Piața Presei Libere 1.

Prezența materiilor prime provenind din zona anatoliană (obsidian), dar și prezența obiectelor de tip Nemrik la Shimshara și Jarmo demonstrează o activitate comercială intensă și o mare mobilitate a locuitorilor așezării de la Nemrik. În urma săpăturilor de la Nemrik și din siturile învecinate, s-a formulat ipoteza existenței unui centru de neolitizare independent, dar contemporan cu cel din Levant, în acest proces complex Nemrik-ul jucând un rol important.

Textul este susținut de un număr impresionant de planșe de o calitate grafică excelentă și de o serie de tabele care cuprind între altele și 81 de date radiocarbon.

Lucrarea se prezintă ca o sinteză a datelor disponibile, dar autorul nu ezită să corecteze sau să nuanțeze unele interpretări deja formulate. Accentul este pus și pe unele probleme importante ale arheologiei precum: locul obiectelor în cadrul locuinței, durata folosirii unei locuințe, cauzele mortalității, cauzele abandonării așezării etc. – *per total*, încă o operă de calitate a școlii poloneze de arheologie.

Frédéric Gérard and Laurens Thissen (editors), *The Neolithic of Central Anatolia. Internal Developments and External Relations during the 9th–6th Millennia CAL. BC.*, Proceedings of the International Central Anatolian Neolithic e-Workshop *Table Ronde*, Istanbul, 23–24 November 2001: Istanbul 2002, Ege Yayinlari, ISBN 975–807–052–5, Paperback, 348 pages. Distributed by Ege Yayinlari (30 EUR) and by Oxbow Books (33.95 GBP).

Alexandru DRAGOMAN*

“CANeW, however, is an interesting sort of conference. Unlike the annual symposium in Ankara for instance, where the body of knowledge gets its passport picture taken, so to speak, in order to be presented to the bureaucracy along with its official I.D. card, CANeW is more like a family picture. Yet, not a snapshot. It is a formal family dinner let's say, where the young and the old, uncles and aunts and cousins meet, speaking within the family, yet not necessarily all too sincerely. The gathering is among people that are closely related, but it is not necessarily a cozy one. The less so, perhaps, for this dinner party is a first of its kind – gathering around the same table, the young and the old, the youthful and the wise, the closer and the more distant, the joyful and the resentful, and so on.” (Oğuz Erdur, p. 285).

It all began after a discussion among a few archaeologists travelling to a common destination, in a hot summer day of June 2000 on the way from Istanbul to Aşağı Pınar, in Turkish Thrace. Taking into account the new data gathered from vast researches started at the end of the '80s and the beginning of the '90s (for instance, Ufuk Esin at Aşıklı Höyük, Ian Hodder at Çatalhöyük), they decided to initiate a project dedicated to the Neolithic in Central Anatolia. Consequently, in November of the same year, Frédéric Gérard and Laurens Thissen formed a closed discussion group, made up of 12 researchers (Americans, English, Dutch, French, Italians and Turks) who, via the Internet, were supposed to exchange opinions, ideas and data likely to contribute to a new understanding of the Central Anatolian Neolithic societies from the 9th–6th millennia CAL. BC. At the same time with the discussion group, an flexible and dynamic website was created also, open to all those interested in the theme proposed, where were published the preliminary results of the project: syntheses of the online dialogues, geo-archaeological maps with the site distribution, radiocarbon databases etc. (www.chez.com/canew/).

A year since the project started, the initiators have decided to transform the discussion group into a free debate in which anyone who wishes can take part. That resulted in the organizing on the 23rd–24th of November 2001 of a round table in Istanbul. It was not by chance that a city in Turkey has been chosen for the event, as the organizers wished all the students and researchers in the country about which they speak to be present. At the same time, in order to make it easier for all the participants to attend this round table, admission was free, while the cheapest accommodation as well as the best transport offers in Istanbul was shown on the website. Due to this policy, the number of the participants was very high (over 100, 50 of whom Turks) and varied (Americans, Australian, Belgian, British, Bulgarians, Germans, Greeks, Israelis, Italians, Japanese, Dutch and Polish). Best represented was the young generation of British,

* Institutul de Arheologie “Vasile Pârvan” București, Str. Henri Coandă, nr. 11.